

From “Tueng Nang” To “Siam Loh Nang”: The Forming of Chinese Surname into Thai of Chinese Thai in Muang District, Khon Kaen Province

Latisha Nakkawong¹ Tanusson Phongmaneesin¹ Watcharapon Sirisuwilai^{2*}
 Ratchanee Piyathamrongchai² and Prima Tantiparnitdeerakul¹

¹ Bachelor of Arts student Program in Eastern Language, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, Thailand

² Department of Eastern Language, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: watsir@kku.ac.th

ABSTRACT

This article aims to analyze and investigate the criteria used in forming Thai surname of Chinese people in Khon Kaen by using purposive sampling data collecting to collect 160 Thai and Chinese surname of Chinese-Thai people which showed on public board in Huaqiao school and Khon Kaen Samakee Uthit Foundation. The result of the study found that there were 2 ways of forming 1) to retain the meaning or sound of the original surname (n=86, 53.7%) 2) new name coining without any relation with the old Chinese name (n=74, 46.3%). The first way of forming is variety in term of appearance and format than the second one. Moreover, the local identity and occupation identity were found in forming Thai surname of Chinese-Thai people in Muang district, Khon Kaen Province.

Keywords: Chinese Surname, Thai Surname, Chinese-Thai People, Khon Kaen Province

เปลี่ยนผ่าน “ตั้งนั่ง”สู่ “เสียมหล่อนั่ง” การเปลี่ยนผ่านแซ่จีนสู่นามสกุลไทยของชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

รติชา นัคฆวงศ์¹ ธณัฐสรณ์ พงษ์มณีศิลป์¹ วัชรพล ศิริสุวิไล^{2*} รัชณี ปิยะธำรงชัย² และ
ปริมา ตันติพานิชธีระกุล¹

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประเทศไทย

² สาขาวิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: watsir@kku.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การตั้งนามสกุลภาษาไทยของชาวจีนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยการเก็บข้อมูลตัวอย่างชื่อนามสกุลภาษาจีนและภาษาไทยของชาวไทยเชื้อสายจีนแบบเจาะจงในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 2 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนอัสสัมชัญวิทยาลัย และมูลนิธิสว่างขอนแก่นสามัคคีอุทิศ มีนามสกุลที่มีการเปลี่ยนแซ่จีนเป็นนามสกุลไทยทั้งสิ้น 160 นามสกุล ผลการศึกษา พบว่า วิธีการตั้งนามสกุลแบ่งออกเป็น 2 วิธี ได้แก่ การตั้งนามสกุลแบบคงเค้าเดิมของแซ่ไว้ คิดเป็นร้อยละ 53.7 และการตั้งนามสกุลแบบไม่คงเค้าเดิมของแซ่ไว้ คิดเป็นร้อยละ 46.3 ซึ่งการตั้งนามสกุลแบบคงเค้าเดิมของแซ่ไว้มีรายละเอียดของลักษณะ และรูปแบบของการตั้งนามสกุลที่มีความซับซ้อนมากกว่าการตั้งนามสกุลแบบไม่คงเค้าเดิมของแซ่ไว้ นอกจากนี้ยังพบการใช้อัตลักษณ์ทางพื้นที่ และอัตลักษณ์ด้านอาชีพมาเป็นส่วนหนึ่งของการตั้งนามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

คำสำคัญ: แซ่, นามสกุล, ชาวไทยเชื้อสายจีน, จังหวัดขอนแก่น

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ชื่อและนามสกุลเป็นสิ่งที่ใช้ระบุตัวตนของผู้คนทั่วโลก นอกเหนือจากการระบุตัวตนแล้วนั้นชื่อและนามสกุลยังสะท้อนให้เห็นถึงเผ่าพันธุ์และวงศ์ตระกูลของบุคคลนั้นๆ อีกด้วย โดยเฉพาะชื่อและนามสกุลของชาวจีนมีความโดดเด่นในการบ่งบอกถึงชาติพันธุ์และความหลากหลายของวงศ์ตระกูล อีกทั้งยังเป็นอัตลักษณ์อันโดดเด่นของผู้คน ถึงแม้จะเปลี่ยนสัญชาติไปถือสัญชาติอื่นๆ แล้วก็ตาม ดังที่ปรากฏในวัฒนธรรมจีนที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับชื่อ และศักดิ์ศรีของวงศ์ตระกูล

การอพยพย้ายถิ่นฐานของชาวจีนเกิดขึ้นมาอย่างยาวนานและมีการอพยพไปยังพื้นที่ต่างๆ ทั่วโลก ประเทศไทยก็เป็นอีกจุดหมายหนึ่งซึ่งถือเป็นประเทศที่มีการอพยพเข้ามาของคนจีนเป็นจำนวนมาก หลังจากเข้ามาก็ได้แยกย้ายหรือกระจายไปยังหัวเมืองหลักๆ ในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทย การเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมืองการปกครองในแต่ละยุคส่งผลต่อการดำรงชีวิตของคนเหล่านี้ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อการอยู่รอดผู้อพยพเหล่านั้นเองจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อให้สามารถกลมกลืนและอยู่ในสังคมนั้นได้ ในยุคสมัยของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้มีนโยบายชาตินิยมซึ่งส่งผลทำให้ชาวจีนในตอนนั้นโดนรังเกียจเพราะไม่ใช่คนไทย การแสดงออกถึงความไม่ใช่นกในชาติเป็นสิ่งที่ไม่ถูกยอมรับในสมัยนั้น ดังนั้นการที่ชาวจีนจะสามารถใช้ชีวิตในสังคมชาวไทยที่ให้ความสำคัญต่อความเป็นชาตินิยมได้นั้น ย่อมต้องมีการปรับตัวเข้าสู่วัฒนธรรมใหม่ที่ซึ่งแตกต่างไปจากประสบการณ์เดิมของตน เพื่อให้ใช้ชีวิตได้อย่างราบรื่นได้ โดยการกลืนเอาวัฒนธรรมของชาวไทยในสมัยนั้น การปรับเปลี่ยนนามสกุลให้มีความกลมกลืนกับชาวไทยมากขึ้น จึงเป็นปรากฏการณ์ที่ชี้ให้เห็นถึงการปรับตัวของผู้คนเหล่านี้อย่างชัดเจน (วนิดา เจริญสุข, 2532), (เมตตา วิวัฒนานุกุล, 2548)

ในยุคแรกการตั้งนามสกุลแบบไทยจะเป็นการนำคำว่าแซ่และนามสกุลเดิมมาตั้งตามโครงสร้าง [แซ่ + สกุล] เช่น แซ่ตั้ง แซ่อึ้ง แซ่ลิ้ม แซ่เตีย ซึ่งเป็นการตั้งนามสกุลใหม่โดยไม่ได้กลมกลืนกับคำในภาษาไทยหรือนามสกุลของคนไทยมากนัก ต่อมาได้มีการตั้งนามสกุลของชาวจีนให้มีความกลมกลืนกับคำในภาษาไทยและนามสกุลของคนไทยมากขึ้น แต่ยังคงเค้าเดิมของแซ่เอาไว้ โดยการนำเสียงของแซ่มารวมกับคำในภาษาไทย เช่น แซ่ตั้ง (陈) ตั้งนามสกุลเป็น ‘ตันติพานิชีระกุล’ เป็นต้น การนำความหมายของแซ่ภาษาจีนมาแปลเป็นภาษาไทยแล้วตั้งนามสกุลใหม่ เช่น แซ่ทั้ง (唐) มีความหมายว่า มันคง, ยั่งยืน ตั้งนามสกุลเป็น ‘อิทธิพลกุล’ เป็นต้น หรือการตั้งนามสกุลใหม่โดยไม่คำนึงถึงเสียงและความหมายของแซ่เดิมเลย และแซ่เดิมไม่สามารถสืบความหมายได้รวมถึงแซ่อื่นๆ มีความหมายถึงชื่อรัฐและแคว้น (เมฆม สอดส่องกฤษ, 2555), (วนิดา เจริญสุข, 2532)

ในปัจจุบันการเปลี่ยนผ่านแซ่จีนมาสู่การตั้งนามสกุลเป็นไทยได้รับความนิยมมากขึ้นในหมู่ชาวจีนที่เข้ามาตั้งรกรากอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานาน โดยเล็งเห็นความสำคัญของการตั้งนามสกุลให้สอดคล้องกับคำในภาษาไทย แต่ก็ยังคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ หรือความหมายสำคัญจากแซ่จีน การเปลี่ยนผ่านแซ่จีนมาสู่นามสกุลไทยเป็นประเด็นสำคัญทางภาษาที่น่านศึกษา เพื่อให้เข้าใจถึงมโนทัศน์ และรูปแบบของการเปลี่ยนนามสกุลของชาวไทยเชื้อสายจีน ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ ได้ใช้พื้นที่ในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นเป็นพื้นที่ในการศึกษา เพราะมีชาวไทยเชื้อสายจีนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก เห็นได้จากจำนวนสมาคมชาวจีน ศาลเจ้า หรือโรงเรียนจีนที่อยู่ในพื้นที่ ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความหนาแน่นของประชากร และการผสมผสานทางวัฒนธรรม และที่สำคัญคือ กลุ่มชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีการปรับตัวรับเอาวัฒนธรรมท้องถิ่น และภาษามาปรับเปลี่ยนนามสกุลของตนเองให้กลมกลืนกับผู้คนในสังคม มีการจารึกชื่อแซ่ภาษาจีน และชื่อนามสกุลภาษาไทยไว้ตามป้ายสถานที่สำคัญที่ก่อตั้งโดยชาวไทยเชื้อสายจีน และชื่อแซ่ของคนไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดขอนแก่นอ่านออกเสียงตามสำเนียงแต้จิ๋ว สันนิษฐานว่าเป็นชาวจีนกลุ่มใหญ่สุดที่อพยพมาจากกวางตุ้ง และฟูเจี้ยน ซึ่งพูดภาษาแต้จิ๋ว (วนิดา เจริญสุข, 2532) ดังนั้น การศึกษาการเปลี่ยนผ่านแซ่จีนสำเนียงแต้จิ๋วมาสู่นามสกุลไทย ของคนไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดขอนแก่นมีรูปแบบอย่างไร เป็นปัญหาสำคัญที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา

จากความสำคัญข้างต้น บทความนี้จึงสนใจที่จะวิเคราะห์นามสกุลของชาวไทยเชื้อสายจีนโดยใช้ตัวอย่างพื้นที่ในการศึกษา 2 แห่งในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น คือ โรงเรียนฮั่วเคี้ยววิทยาลัย และมูลนิธิสว่างขอนแก่นสามัคคีอุทิศ ซึ่งพื้นที่ทั้งสองมีป้ายรายชื่อแซ่ภาษาจีน และชื่อนามสกุลภาษาไทยที่มีการเปลี่ยนผ่านแซ่จีนมาสู่การตั้งนามสกุลเป็นไทย ใช้เป็นฐานข้อมูลในการวิเคราะห์การตั้งนามสกุลเป็นภาษาไทยของชาวจีนที่เข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เพื่อให้เข้าใจถึงอิทธิพลของภาษา ค่านิยม และวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่มีต่อการปรับเปลี่ยนทางภาษาให้เกิดความกลมกลืนกัน และกลายเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมภาษา จากแซ่สู่นามสกุลเปลี่ยนผ่านจากตั้งนั้งสู่เสียมหล่อนั่ง ซึ่งเป็นศัพท์สำเนียงแต้จิ๋วใช้เรียกคนจีนที่มาอาศัยอยู่ในสยาม หรือประเทศไทยในอดีต ก่อนที่จะให้ความหมายแบบภาษาไทยว่าจากคนจีนสู่คนไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์การตั้งนามสกุลภาษาไทยของชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร และการสำรวจข้อมูลการเปลี่ยนผ่านนามสกุลจากแซ่จีนเป็นนามสกุลไทยในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีรายละเอียดของวิธีวิจัยดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มเป้าหมาย

การศึกษาครั้งนี้ใช้พื้นที่ตัวอย่างในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 2 พื้นที่ โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เฉพาะสถานที่ที่มีป้ายชื่อแซ่เป็นภาษาจีนและชื่อนามสกุลเป็นภาษาไทย ได้แก่ โรงเรียนฮั่วเคี้ยววิทยาลัย และ มูลนิธิสว่างขอนแก่นสามัคคีอุทิศ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย แบบบันทึกการสำรวจ (Survey Record from) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลการตั้งนามสกุลของชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

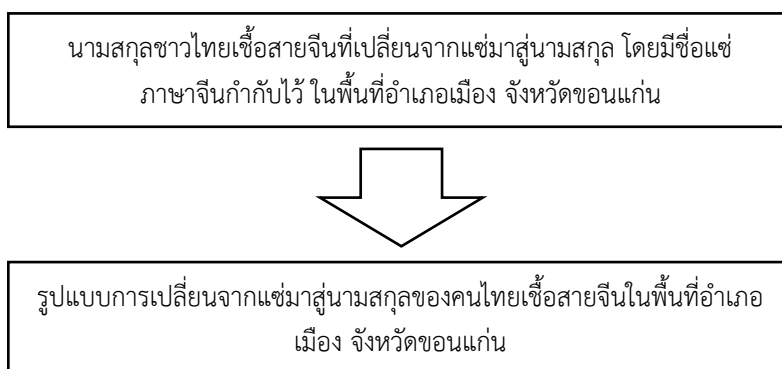
ลงพื้นที่เพื่อสำรวจ และบันทึกภาพเพื่อเก็บข้อมูลตัวอย่างชื่อนามสกุลภาษาจีนและภาษาไทยของชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ที่ปรากฏบนป้ายชื่อสมาชิกของโรงเรียนฮั่วเคี้ยววิทยาลัย และมูลนิธิสว่างขอนแก่นสามัคคีอุทิศ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษานี้ใช้กรอบแนวคิดเรื่องอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnosemantics) ของ วิลเลียม ซี สเตอร์ทเวนท์ (William C. Strutervant) และกรอบการวิเคราะห์ของวนิดา เจริญสุข เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งข้อมูลนามสกุลที่ได้นำมาวิเคราะห์ทางสถิติร้อยละ ส่วนข้อมูลความสัมพันธ์ของนามสกุลที่มีต่อแซ่นั้นนำมาวิเคราะห์ตามแนวคิดอรรถศาสตร์ โดยนำตัวอย่างของนามสกุลที่หามาได้ทั้งหมด มาจัดกลุ่มโดยนำเอานามสกุลที่มาจากแซ่เดียวกันมาจัดให้อยู่กลุ่มเดียวกัน หลังจากนั้นนำนามสกุลทั้งหมดไปหาความหมายของนามสกุล เมื่อแยกแต่ละกลุ่มแล้วนำนามสกุลมาวิเคราะห์เพื่อที่จะแยกนามสกุลที่มีเค้าเดิมจากแซ่และนามสกุลที่ไม่มีเค้าเดิมจากแซ่เลย นามสกุลที่มีเค้าเดิมนำมาวิเคราะห์ว่ามีความสัมพันธ์ด้านใดกับแซ่เดิม ด้านเสียง ด้านความหมายหรือด้านเสียงและความหมาย ส่วนนามสกุลที่ไม่มีเค้าเดิมจากแซ่เลยนำนามสกุลที่มาจากแซ่ที่ไม่สามารถสืบความหมายได้หรือแซ่ที่มีความหมายถึงชื่อแคว้นหรือชื่อรัฐแยกออกจากนามสกุลที่แซ่สามารถสืบความหมายได้แต่ไม่ได้มีการคำนึงถึงแซ่

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษากการตั้งนามสกุลของชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ใช้กรอบแนวคิดเรื่องอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnosemantics) ของวิลเลียม ซี สเตอร์ทเวนท์ (William C. Strutervant) ในการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจถึงระบบความคิด และมโนทัศน์ และกรอบการวิเคราะห์ของวนิดา เจริญสุข ในการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจรูปแบบการตั้งนามสกุล มาวิเคราะห์นามสกุลของชาวไทยเชื้อสายจีนจากป้ายชื่อโรงเรียนฮั่วเคี้ยววิทยาลัย และมูลนิธิสว่างขอนแก่นสามัคคีอุทิศ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการวิเคราะห์การตั้งนามสกุลภาษาไทยของชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

จากการศึกษาการตั้งนามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยเก็บข้อมูลจากนามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีนจากโรงเรียนฮั่วเคี้ยววิทยาลัยและมูลนิธิสว่างขอนแก่นสามัคคีอุทิศ ได้จำนวนทั้งสิ้น 173

นามสกุล โดยหลังจากที่ตัดนามสกุลที่ไม่ได้นำมาวิเคราะห์ลักษณะวิธีการตั้งนามสกุลใหม่เช่น นามสกุล แซ่ตั้ง แซ่บั้ง จะเหลือ นามสกุลที่นำมาวิเคราะห์วิธีการตั้งนามสกุลใหม่เป็นจำนวนทั้งสิ้น 160 นามสกุล

จากการสังเคราะห์จัดกลุ่มและทำการวิเคราะห์นามสกุลทั้ง 160 นามสกุลแล้วนั้นพบว่าการตั้งนามสกุลของชาวไทยเชื้อสายจีนสามารถจำแนกได้ 2 รูปแบบ 1. การตั้งนามสกุลแบบที่ยังคงเค้าเดิมของแซ่ไว้ 2. การตั้งนามสกุลแบบที่ไม่คงเค้าเดิมของแซ่ไว้

1.1 การตั้งนามสกุลแบบที่ยังคงเค้าเดิมของแซ่ไว้

การตั้งนามสกุลแบบคงเค้าเดิมไว้มีจำนวนทั้งสิ้น 86 นามสกุลแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ นามสกุลที่มีเค้าหรือความสัมพันธ์ทางด้านเสียงกับแซ่เดิม มีทั้งหมด 74 นามสกุล คิดเป็นร้อยละ 86.1 นามสกุลที่มีเค้าหรือความสัมพันธ์ทางด้านความหมายกับแซ่เดิม มีทั้งหมด 8 นามสกุล คิดเป็นร้อยละ 9.3 และนามสกุลที่มีเค้าหรือความสัมพันธ์ทางด้านเสียงและความหมายกับแซ่เดิม มีทั้งหมด 4 นามสกุล คิดเป็นร้อยละ 4.6 ของการตั้งนามสกุลแบบที่ยังคงเค้าเดิมของแซ่ไว้

ตารางที่ 1 ความถี่ในการตั้งนามสกุลแบบที่ยังคงเค้าเดิมของแซ่ไว้

ความถี่ในการตั้งนามสกุลแบบที่ยังคงเค้าเดิมของแซ่ไว้		
ลักษณะการตั้งนามสกุล	ความถี่	ค่าร้อยละ
นามสกุลที่มีเค้าหรือความสัมพันธ์ทางด้านเสียงกับแซ่เดิม	74	86.1
นามสกุลที่มีเค้าหรือความสัมพันธ์ทางด้านความหมายกับแซ่เดิม	8	9.3
นามสกุลที่มีเค้าหรือความสัมพันธ์ทางด้านเสียงและความหมายกับแซ่เดิม	4	4.6

1.1.1 มีเค้าหรือความสัมพันธ์ทางด้านเสียงกับแซ่เดิม จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบทั้งหมด 74 นามสกุล ซึ่งสามารถแบ่งได้ 4 ลักษณะ คือ นำเสียงทับศัพท์เสียงของแซ่เดิมมาตั้งเป็นนามสกุลใหม่ มี 9 นามสกุล คิดเป็นร้อยละ 10.5 การนำเสียงคล้ายกับเสียงของแซ่เดิมไปรวมกับศัพท์ใหม่ มี 3 นามสกุล คิดเป็นร้อยละ 3.5 การนำศัพท์ที่มีความหมายที่เป็นมงคล เมื่อนำมาแปลไทยจะมีคำที่มีความหมายพ้องกับเสียงของแซ่เดิม มี 3 นามสกุล คิดเป็นร้อยละ 3.5 มีเสียงพยัญชนะต้นที่เหมือนกับเสียงของแซ่เดิมมารวมกับศัพท์อื่นตั้งเป็นนามสกุลใหม่ มี 33 นามสกุล คิดเป็นร้อยละ 38.3 เสียงพยัญชนะต้นและเสียงสระที่เหมือนกับเสียงของแซ่เดิมมารวมกับศัพท์อื่นตั้งเป็นนามสกุลใหม่ มี 21 นามสกุล คิดเป็นร้อยละ 24.4 มีเสียงพยัญชนะต้นและเสียงพยัญชนะท้ายที่คล้ายกับเสียงของแซ่เดิมมารวมกับศัพท์อื่นและตั้งเป็นนามสกุลใหม่ มี 4 นามสกุล คิดเป็นร้อยละ 4.7 และมีเสียงพยัญชนะต้น เสียงสระและเสียงพยัญชนะท้ายมารวมกับศัพท์อื่นและตั้งเป็นนามสกุลใหม่ มี 1 นามสกุล คิดเป็นร้อยละ 1.2

ตารางที่ 2 มีเค้าหรือความสัมพันธ์ทางด้านเสียงกับแซ่เดิม

มีเค้าหรือความสัมพันธ์ทางด้านเสียงกับแซ่เดิม		
ลักษณะการตั้งนามสกุล	ความถี่	ค่าร้อยละ
นำเสียงทับศัพท์เสียงของแซ่เดิมมาตั้งเป็นนามสกุลใหม่	9	10.5
นำเสียงคล้ายกับแซ่เดิมไปรวมกับศัพท์ใหม่ โดยพยายามทำให้เกิดความกลมกลืนกับคำไทยและดูมีความหมายในตัวนามสกุลมากขึ้น	3	3.5
นำศัพท์ที่มีความหมายที่เป็นมงคล เมื่อนำมาแปลไทยแล้วจะมีคำที่มีความหมายพ้องกับเสียงของแซ่เดิม	3	3.5
มีเสียงพยัญชนะต้นที่เหมือนกับเสียงของแซ่เดิมมารวมกับศัพท์อื่นตั้งเป็นนามสกุลใหม่	33	38.3
เสียงพยัญชนะต้นและเสียงสระที่เหมือนกับเสียงของแซ่เดิมมารวมกับศัพท์อื่นตั้งเป็นนามสกุลใหม่	21	24.4
มีเสียงพยัญชนะต้นและเสียงพยัญชนะท้ายที่คล้ายกับเสียงของแซ่เดิมมารวมกับศัพท์อื่นและตั้งเป็นนามสกุลใหม่	4	4.7
มีเสียงพยัญชนะต้น เสียงสระและเสียงพยัญชนะท้ายมารวมกับศัพท์อื่นและตั้งเป็นนามสกุลใหม่	1	11.2

1) นำเสียงทับศัพท์เสียงของแซ่เดิมมาตั้งเป็นนามสกุลใหม่ ได้แก่การนำเสียงของนามสกุลเดิมในภาษาจีนมาใช้เป็นองค์ประกอบหนึ่งของนามสกุล ตัวอย่างนามสกุล เช่น

แซ่ตั้ง (陈)	ตั้งสัตตบุตร
แซ่จู (朱)	จูตะวีริยะ
แซ่เต็ง (丁)	เต็งเจริญกุล

2) นำเสียงคล้ายกับแซ่เดิมไปรวมกับศัพท์ใหม่ โดยพยายามทำให้เกิดความกลมกลืนกับคำไทยและดูมีความหมายในตัวนามสกุลมากขึ้น ได้แก่นามสกุล

แซ่ลี (李)	แก่นศักดิ์ศิริ
แซ่น้ำ (蓝)	นาราสัจ
แซ่ฮั่ว (胡)	โอบาส

3) นำศัพท์ที่มีความหมายที่เป็นมงคล เมื่อนำมาแปลไทยแล้วจะมีคำที่มีความหมายพ้องกับเสียงของแซ่เดิม ได้แก่นามสกุล

แซ่ตั้ง (陈)	ฐิติกานต์สกุล (การตั้งอยู่)
	สุขบุญญสถิตย์ (อยู่, ตั้งอยู่)
	คงบุญเกียรติ (ยังตั้งมั่น)

4) มีเสียงพยัญชนะต้นที่เหมือนกับเสียงของแซ่เดิมมารวมกับศัพท์อื่นตั้งมาเป็นนามสกุลใหม่ ตัวอย่างนามสกุล เช่น

แซ่จู (朱)	จารุรัชตพันธ์
แซ่ฮอง (翁)	อาวชนาการ
แซ่กี (纪)	กิจอุดมกุล

5) เสียงพยัญชนะต้นและเสียงสระที่เหมือนกับเสียงของแซ่เดิมมารวมกับศัพท์อื่นตั้งเป็นนามสกุลใหม่ ตัวอย่างนามสกุล เช่น

แซ่ไคว่ (许)	ศิริโคจรสมบัติ
แซ่ลี (李)	ลีไตรรงค์
แซ่ซื่อ (徐)	ซื่อศิริสวัสดิ์

6) มีเสียงพยัญชนะต้นและเสียงพยัญชนะท้ายที่คล้ายกับเสียงของแซ่เดิมมารวมกับศัพท์อื่นและตั้งเป็นนามสกุลใหม่ ตัวอย่างนามสกุล เช่น

แซ่เต็ง (丁)	ตรเมธีรัตน์
แซ่ฮัง (洪)	ฮังสนันท์
แซ่กิม (金)	เกษมวิลาศ

7) มีเสียงพยัญชนะต้น เสียงสระและเสียงพยัญชนะท้ายมารวมกับศัพท์อื่นและตั้งเป็นนามสกุลใหม่ ได้แก่นามสกุล

แซ่เลี้ยว (廖)	เรียวเรืองแสงสกุล
---------------	-------------------

1.1.2 มีคำหรือความสัมพันธ์ทางด้านความหมายกับแซ่เดิม จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบทั้งหมด 8 นามสกุล ซึ่งสามารถแบ่งได้ 3 ลักษณะ คือ นำความหมายของแซ่เดิมโดยใช้ศัพท์ไทยที่เรียบง่ายมารวมกับศัพท์อื่นๆ ที่มีความหมายเป็นมงคล มี 2 นามสกุล คิดเป็นร้อยละ 2.3 นำความหมายของแซ่เดิมแต่ใช้ศัพท์ใหม่ที่ฟังดูไพเราะและหรูหรา มารวมกับศัพท์อื่นๆ ที่มีความหมายเป็นมงคล มี 4 นามสกุล คิดเป็นร้อยละ 4.7 และนำศัพท์ที่มีความหมายอยู่ในกลุ่มเดียวกับ

ความหมายของแซ่เดิมมารวมกับศัพท์อื่นๆ ที่มีความหมายเป็นมงคล มี 2 นามสกุล คิดเป็นร้อยละ 2.3 ของการตั้งนามสกุลแบบที่คงเค้าเดิมของแซ่ไว้

ตารางที่ 3 มีเค้าหรือความสัมพันธ์ทางด้านความหมายกับแซ่เดิม

มีเค้าหรือความสัมพันธ์ทางด้านความหมายกับแซ่เดิม		
ลักษณะ	ความถี่	ค่าร้อยละ
นำความหมายของแซ่เดิมโดยใช้ศัพท์ไทยที่เรียบง่ายมารวมกับศัพท์อื่นๆ ที่มีความหมายเป็นมงคล	2	2.3
นำความหมายของแซ่เดิมแต่ใช้ศัพท์ใหม่ที่ฟังดูไพเราะและหรูหรา มารวมกับศัพท์อื่นๆ ที่มีความหมายเป็นมงคล	4	4.7
นำศัพท์ที่มีความหมายอยู่ในกลุ่มเดียวกับความหมายของแซ่เดิมมารวมกับศัพท์อื่นๆ ที่มีความหมายเป็นมงคล	2	2.3

1) นำความหมายของแซ่เดิมโดยใช้ศัพท์ไทยที่เรียบง่ายมารวมกับศัพท์อื่นๆ ที่มีความหมายเป็นมงคล ได้แก่ นามสกุล เหลืองรัตนา (แซ่ฮั่ง) และนามสกุล เหลืองมลคลเลิศ (แซ่ฮั่ง)

แซ่ฮั่ง (黄) แปลว่า เหลือง เหลืองรัตนา
เหลืองมลคลเลิศ

2) นำความหมายของแซ่เดิมแต่ใช้ศัพท์ใหม่ที่ฟังดูไพเราะและหรูหรา มารวมกับศัพท์อื่นๆ ที่มีความหมายเป็นมงคล ตัวอย่างนามสกุล เช่น

แซ่ฮั่ง (黄) แปลว่า เหลือง สุวรรณโชคอิสาน
 แซ่ลิม (林) แปลว่า ป่าไม้ วนาเฉลิม
 แซ่แป้ (马) แปลว่า ม้า อศุวิจิตต์ภักดี

3) นำศัพท์ที่มีความหมายอยู่ในกลุ่มเดียวกับความหมายของแซ่เดิมมารวมกับศัพท์อื่นๆ ที่มีความหมายเป็นมงคล ได้แก่ นามสกุล สุวรรณธาร (แซ่ลิม) และนามสกุล วัฒนศิริวงศ์ (แซ่ฮั่ง)

แซ่ลิม (林) แปลว่า ป่าไม้ สุวรรณธาร (สายน้ำสีทอง)
 แซ่ฮั่ง (王) แปลว่า กษัตริย์,ราชวงศ์ วัฒนศิริวงศ์ (วงศ์ที่มีเงินทองและความเจริญ)

1.1.3 มีเค้าหรือความสัมพันธ์ทางด้านเสียงและความหมายกับแซ่เดิม จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบทั้งหมด 4 นามสกุล แบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ มีเค้าทางด้านเสียงและความหมายของแซ่เดิม โดยมีความหมายถึงแซ่โดยตรง มี 2 นามสกุล คิดเป็นร้อยละ 2.3 และมีเค้าทางด้านเสียงและความหมายของแซ่เดิม โดยมีความหมายถึงแซ่โดยอ้อม มี 3 นามสกุล คิดเป็นร้อยละ 2.3 ของการตั้งนามสกุลแบบที่คงเค้าเดิมของแซ่ไว้

ตารางที่ 4 มีเค้าหรือความสัมพันธ์ทางด้านเสียงและความหมายกับแซ่เดิม

มีเค้าหรือความสัมพันธ์ทางด้านเสียงและความหมายกับแซ่เดิม		
ลักษณะ	ความถี่	ค่าร้อยละ
มีเค้าทางด้านเสียงและความหมายของแซ่เดิม โดยมีความหมายถึงแซ่โดยตรง	2	2.3
มีเค้าทางด้านเสียงและความหมายของแซ่เดิม โดยมีความหมายถึงแซ่โดยอ้อม	2	2.3

โดยการคงเค้าในด้านนี้ในนามสกุลนั้นๆ จะมีหน่วยศัพท์เป็นคำหนึ่งคำที่คงไว้ทั้งความหมายและเสียงของแซ่ไว้ในหนึ่งนามสกุล หรือคำหนึ่งคงไว้ด้านเสียงคำหนึ่งคงไว้ด้านความหมายแต่ยังอยู่ในนามสกุลเดียวกัน

1) มีเค้าทางด้านเสียงและความหมายของแซ่เดิม โดยมีความหมายถึงแซ่โดยตรง ได้แก่ นามสกุล เหลืองอังกูร (แซ่ฮั่ง) และ นามสกุล ถิรทัฬหกุล (แซ่ท้ง)

แซ่ฮั่ง (黄) แปลว่า เหลือง เหลืองอังกูร โดยคำว่า ‘เหลือง’ พ้องกับความหมายของแซ่ ส่วนคำว่า ‘อังกูร’ มีเสียงคล้ายเสียงของแซ่

แซ่ท้ง (唐) แปลว่า มั่นคง, แข็งแรง ถิรทัฬหกุล โดยคำว่า ถิรทัฬห มีความหมายว่า ‘มั่นคง’ ซึ่งพ้องกับความหมายของแซ่และยังมีเสียงคล้ายกับเสียงของแซ่

2) มีเค้าทางด้านเสียงและความหมายของแซ่เดิม โดยมีความหมายถึงแซ่โดยอ้อม ได้แก่ นามสกุล อร่ามพงศ์พันธ์ (แซ่ฮอง) และ นามสกุล โรจน์ชีวพันธ์ (แซ่หลิม)

แซ่ฮอง (翁) แปลว่า คนแก่, ผู้ชาย อร่ามพงศ์พันธ์ โดยคำว่า ‘อร่าม’ คือการคงไว้ด้วยเสียงของแซ่ และ ‘พงศ์พันธ์’ ให้ความหมายถึงวงศ์ตระกูล ในชาวจีนเองกว่าผู้ชายนั้นเป็นความเจริญงอกงามของวงศ์ตระกูลเป็นผู้สืบวงศ์ตระกูลต่อไป ดังนั้นคำว่า ‘พงศ์พันธ์’ จึงให้ความหมายในแนวโน้มที่เกี่ยวกับผู้ชายคือผู้ที่เกี่ยวพันต่อวงศ์ตระกูล

แซ่หลิม (林) แปลว่า ป่าไม้ โรจน์ชีวพันธ์ โดยคำว่า ‘โรจน์’ คือการคงไว้ด้วยเสียงที่คล้ายกับเสียงของแซ่ และ ‘ชีวพันธ์’ ให้ความหมายถึงชีวิทยา ซึ่งเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต และสิ่งแวดล้อม

นอกเหนือจากผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับวิธีการตั้งนามสกุลใหม่ของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดขอนแก่นแล้ว ผู้วิจัยยังพบว่าตำแหน่งการวางของคำที่สื่อถึงการคงเค้าเดิมของแซ่นั้นมีตำแหน่งการวางอยู่ 3 ตำแหน่งคือการวางไว้ตำแหน่งส่วนหน้าของนามสกุล คิดเป็นร้อยละ 84.2 ตำแหน่งส่วนกลางของนามสกุล คิดเป็นร้อยละ 7.9 และตำแหน่งส่วนท้ายของนามสกุล คิดเป็นร้อยละ 7.9 ของการตั้งนามสกุลแบบคงเค้าเดิมของแซ่ไว้

1.2 การตั้งนามสกุลแบบที่ไม่คงเค้าเดิมของแซ่ไว้

การตั้งนามสกุลแบบที่ไม่คงเค้าเดิมของแซ่ไว้มีจำนวนทั้งสิ้น 74 นามสกุลแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การตั้งนามสกุลขึ้นใหม่ โดยไม่คำนึงว่าแซ่เดิมจะมีเสียงหรือความหมายเช่นไรมีทั้งหมด 62 นามสกุล คิดเป็นร้อยละ 83.8 และการตั้งนามสกุลขึ้นใหม่เลย เพราะแซ่เดิมสืบความหมายไม่ได้มีทั้งหมด 12 นามสกุล คิดเป็นร้อยละ 16.2 ของการตั้งนามสกุลแบบที่ไม่คงเค้าเดิมของแซ่ไว้

ตารางที่ 5 ความถี่ในการตั้งนามสกุลแบบที่ไม่คงเค้าเดิมไว้

ความถี่ในการตั้งนามสกุลแบบที่ไม่คงเค้าเดิมไว้		
เกณฑ์	ความถี่	ค่าร้อยละ
ตั้งนามสกุลขึ้นใหม่ โดยไม่คำนึงว่าแซ่เดิมจะมีเสียงหรือความหมายเช่นไร	62	83.8
ตั้งนามสกุลขึ้นใหม่เลย เพราะแซ่เดิมสืบความหมายไม่ได้	12	16.2

1.2.1 ตั้งนามสกุลขึ้นใหม่ โดยไม่คำนึงว่าแซ่เดิมจะมีเสียงหรือความหมายเช่นไร มีทั้งหมด 62 นามสกุล ตัวอย่างนามสกุล เช่น รัตนพงศ์เลขา แซ่คุ (邱) โดยแซ่คุมีความหมายว่า ‘เนิน’ ซึ่งนามสกุล ‘รัตนพงศ์เลขา’ ไม่ได้มี

ความหมายเกี่ยวกับเนินเลย หรือนามสกุล อีระรัตนกุลชัย แซ่ฮ่ง (翁) ความหมายของแซ่ฮ่งคือ ‘ชายแก่หรือผู้ชาย’ ส่วนนามสกุล ‘อีระรัตนกุลชัย’ ไม่ได้มีความหมายเกี่ยวกับชายแก่หรือผู้ชาย

1.2.2 ตั้งนามสกุลขึ้นใหม่เลย เพราะแซ่เดิมสืบทอดความหมายไม่ได้ มีทั้งหมด 12 นามสกุล ตัวอย่างนามสกุล เช่น นามสกุล วโนทยาโรจน์ แซ่ไ้ว (吳) โดยคำว่าไ้วนั้นคือชื่อแคว้นหนึ่งของจีนในสมัยก่อน จึงไม่สามารถสืบทอดความหมายได้หรือนามสกุล วัฒนธนาการ แซ่ฉั่ว (蔡) โดยคำว่าฉั่วเดิมทีคือชื่อหนึ่งในชื่อรัฐของจีนในสมัยก่อนเช่นกัน

นอกเหนือจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่าการเปลี่ยนจากแซ่มาสู่นามสกุลนั้นมีความนิยมในการตั้งนามสกุลโดยใช้คำศัพท์ที่มีความหมายว่า ‘แซ่ หรือ นามสกุล’ ดังเช่น พงษ์ พงศ์ พันธุ์ วงศ์ ตระกูล สกุล กุล อังกูรหรือประยูร มาตั้งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของนามสกุล ผู้วิจัยเห็นว่าการที่มีคำเหล่านี้อยู่ในนามสกุลแสดงให้เห็นว่าคนจีนเหล่านี้ยังให้ความสำคัญกับการกล่าวถึงบรรพบุรุษหรือวงศ์ตระกูลและยังทำให้เห็นถึงความเข้าใจในภาษาไทย เนื่องมาจากการเลือกใช้คำที่หลากหลายเพื่อนำมาประกอบตั้งเป็นนามสกุลขึ้นและเป็นอัตลักษณ์แบบหนึ่งในการตั้งนามสกุลของชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

อภิปรายผล

การศึกษาการเปลี่ยนจากแซ่ของชาวจีนสู่นามสกุลของชาวไทย เป็นการศึกษาคำศัพท์เพื่อเข้าถึงระบบแนวคิดของกลุ่มคนใดกลุ่มคนหนึ่งตามแนวคิดอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ เพื่อวิเคราะห์นามสกุลไทยของชาวจีนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เป็นการออกเสียงแบบภาษาจีนแต้จิ๋ว ซึ่งระบบความคิดและค่านิยมของชาวจีนกลุ่มนี้นั้น มีค่านิยมเกี่ยวกับสิ่งที่ปรารถนาในชีวิต ค่านิยมเกี่ยวกับความรู้ความสามารถ ค่านิยมเกี่ยวกับคุณสมบัติของคนและค่านิยมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ซึ่งค่านิยมเกี่ยวกับสิ่งที่ปรารถนาในชีวิตพบมากที่สุดจากค่านิยมที่กล่าวมาทั้งหมด เช่นเดียวกับ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2532) ที่กล่าวว่า การศึกษาภาษาไม่ได้ศึกษาเพียงคำศัพท์เท่านั้นแต่ยังมีเรื่องระบบความคิดหรือมโนทัศน์และภาษาสามารถสะท้อนระบบความคิด ค่านิยมของคนกลุ่มนั้นได้

การตั้งนามสกุลแบบคงเค้าเดิมของแซ่ไ้วเป็นการสื่อถึงอัตลักษณ์ของตนเองได้ดีและเป็นการตั้งนามสกุลที่สื่อถึงวงศ์ตระกูลของตนเองได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วนิดา เจริญสุข (2532) ที่กล่าวว่า ลักษณะนามสกุลของชาวไทยเชื้อสายจีนประเพณีนี้มีเค้าเดิมของแซ่เดิมสะท้อนให้เราเห็นว่า ชาวจีนกลุ่มนี้มีความผูกพัน ความรัก ความภูมิใจในบรรพบุรุษของตนอยู่มากทีเดียว แม้มีเหตุผลหลายประการที่ทำให้คนไทยกลุ่มนี้ต้องเปลี่ยนนามสกุลเพื่อปกปิดความเป็นคนจีนของตนเอง แต่วิธีการตั้งนามสกุลของคนไทยกลุ่มนี้ก็ยังมีวิธีซึ่งแสดงให้เห็นถึงต้นกำเนิดหรือบรรพบุรุษของตนเอง จะเห็นได้ชัดที่สุดจากการตั้งนามสกุลแบบมีเค้าความสัมพันธ์ทางด้านเสียงกับแซ่เดิมที่มีการตั้งโดยการนำเอาคำทับศัพท์เสียงของแซ่มาตั้งนามสกุล สะท้อนให้เห็นถึงการกลืนกลายของชาวจีนที่ต้องการจะเปลี่ยนตนเองให้กลมกลืนกับคนไทย โดยการตั้งนามสกุลขึ้นมาใหม่ แต่ก็ยังคงความเป็นจีนจากแซ่เดิมไว้ ทำให้สามารถรับรู้ หรือคาดเดาได้ว่าเจ้าของนามสกุลนั้นมีเชื้อสายจีน

นอกจากนี้การตั้งนามสกุลยังสามารถบ่งบอกถึงอัตลักษณ์ทางด้านพื้นที่และอาชีพ ซึ่งการตั้งนามสกุลที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ทางพื้นที่ไม่ได้มีอัตลักษณ์เหมือนนามสกุลไทยที่มีการนำคำหรือพยางค์ที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ทางพื้นที่มาวางไว้ท้ายสุดของนามสกุลเช่นนามสกุลที่มีคำว่า ‘สูงเนิน’ ลงท้ายในนามสกุลนั้นๆ เช่น นามสกุล ‘หวานสูงเนิน’ มักจะพบนามสกุลนี้ในอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา กุสุมา จอมพุทรา (2525) ได้อธิบายไว้ว่า ในจังหวัดนครราชสีมา หรือ โคราชนั้นนิยมตั้งนามสกุลตามภูมิลำเนากำเนิดหรืออยู่อาศัยใช้ชื่อตำบล อำเภอหรือหมู่บ้านเป็นส่วนท้ายของนามสกุล แต่นามสกุลที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ทางพื้นที่ของชาวจีนในขอนแก่นนั้นพบว่าจะตั้งนามสกุลตามถิ่นฐานที่อยู่ เช่น นามสกุล คำแก่นคูณ ซึ่งคำแก่นคูณเป็นชื่อหมู่บ้านหนึ่งในพื้นที่จังหวัดขอนแก่นและนามสกุล แก่นศักดิ์ศิริ คำว่า ‘แก่น’ จากนามสกุลมาจากคำในชื่อจังหวัดขอนแก่นนั่นเอง

From Lawa to Mon, From Saa'to Thai: Historical and Anthropological Aspects of Southeast Asian Social Spaces โดย Lemoine, J. (1991) ได้กล่าวถึงการปรับเปลี่ยนทางชาติพันธุ์ที่เปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติ ผ่านการรับเอาวัฒนธรรมภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจของพื้นที่นั้นๆ ทำให้ชนกลุ่มน้อยที่แตกต่างได้รับเอาและผสมวัฒนธรรมให้

เข้ากับพื้นที่นั้น อีกทั้งนามสกุลประเภทนี้ยังบ่งบอกอัตลักษณ์ทางพื้นที่ในนามสกุลของชาวไทยเชื้อสายจีนพบเห็นได้ไม่มากนัก แต่ก็ทำให้ทราบได้ว่านามสกุลของคนไทยกับชาวจีนที่มีลักษณะนามสกุลที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ทางพื้นที่มีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อยเท่านั้น โดยส่วนมากแล้วนั้นจะพบนามสกุลที่บ่งบอกอัตลักษณ์ทางด้านอาชีพมากกว่า ซึ่งอัตลักษณ์จากนามสกุลที่บ่งบอกอาชีพนั้นจะพบนามสกุลที่มีคำว่า ‘วนิช’ ‘พานิช’ มีความหมายแปลว่าพ่อค้า บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ของต้นตระกูลนั้นว่าตระกูลของตนเองนั้นประกอบกิจการหรือทำอาชีพค้าขาย เช่นเดียวกับผลการสำรวจ และการวิเคราะห์แช่จีนสู่นามสกุลไทยของชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ที่นามสกุลบ่งบอกอัตลักษณ์ทางด้านอาชีพมากกว่านามสกุลที่บ่งบอกอัตลักษณ์ทางพื้นที่

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ผลการศึกษาชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงด้านการผสมผสานวัฒนธรรมให้เข้ากับคนพื้นที่ โดยการเปลี่ยนจากนามสกุลจีนแบบเอาเสียงมาจากภาษาต้นทาง เช่น แซ่ตั้ง แซ่ลิ้ม สู่การผสมผสานทางด้านอัตลักษณ์ด้านอาชีพและอัตลักษณ์ด้านพื้นที่ ซึ่งชี้ให้เห็นถึงการรับวัฒนธรรมไทยหรือวัฒนธรรมท้องถิ่นมาปรับใช้ในการตั้งนามสกุลของคนในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น เมื่อเทียบกับพื้นที่อื่นที่มีการศึกษาในลักษณะเดียวกัน

สรุปผลการวิจัย

การตั้งนามสกุลภาษาไทยของชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ที่ปรากฏชื่อสมาชิกอยู่บนป้ายตัวอย่างพื้นที่ศึกษา 2 แห่ง คือ โรงเรียนฮั่วเคี้ยววิทยาลัย และมูลนิธิสว่างขอนแก่นสามัคคีอุทิศ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวนทั้งสิ้น 173 นามสกุล มีรายชื่อสมาชิกที่มีการเปลี่ยนแซ่จีนเป็นนามสกุลไทยทั้งสิ้น 160 นามสกุล สามารถแบ่งตามวิธีการตั้งนามสกุลได้ 2 วิธี ดังนี้

1. การตั้งนามสกุลแบบคงเค้าเดิมของแซ่ไว้ เป็นการคงเค้าทางด้านเสียง และความหมายของแซ่ไว้ การตั้งนามสกุลแบบคงเค้าเดิมของแซ่ไว้พบมากที่สุดมีจำนวนทั้งสิ้น 86 นามสกุล คิดเป็นร้อยละ 53.7 และการตั้งนามสกุลด้วยวิธีนี้ยังสามารถจำแนกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1.1 มีเค้าหรือความสัมพันธ์ทางด้านเสียงกับแซ่เดิม เป็นลักษณะการนำเสียงคล้ายและเสียงของแซ่เดิม มาใช้ตั้งนามสกุล คิดเป็นร้อยละ 86.1 จำแนกเป็น 7 รูปแบบ ได้แก่ (1) นำเสียงทับศัพท์เสียงของแซ่เดิมมาตั้งเป็นนามสกุลใหม่ คิดเป็นร้อยละ 10.5, (2) นำเสียงคล้ายกับแซ่เดิมไปรวมกับศัพท์ใหม่ โดยพยายามทำให้เกิดความกลมกลืนกับคำไทยและมีความหมายในตัวนามสกุลมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 3.5, (3) นำศัพท์ที่มีความหมายที่เป็นมงคล เมื่อนำมาแปลไทยแล้วจะมีคำที่มีความหมายพ้องกับเสียงของแซ่เดิม คิดเป็นร้อยละ 3.5, (4) มีเสียงพยัญชนะต้นที่เหมือนกับเสียงของแซ่เดิมมารวมกับศัพท์อื่นตั้งเป็นนามสกุลใหม่ คิดเป็นร้อยละ 38.3, (5) เสียงพยัญชนะต้นและเสียงสระที่เหมือนกับเสียงของแซ่เดิมมารวมกับศัพท์อื่นตั้งเป็นนามสกุลใหม่ คิดเป็นร้อยละ 24.4, (6) มีเสียงพยัญชนะต้นและเสียงพยัญชนะท้ายที่คล้ายกับเสียงของแซ่เดิมมารวมกับศัพท์อื่นและตั้งเป็นนามสกุลใหม่ คิดเป็นร้อยละ 4.7, (7) มีเสียงพยัญชนะต้น เสียงสระและเสียงพยัญชนะท้ายมารวมกับศัพท์อื่นและตั้งเป็นนามสกุลใหม่ คิดเป็นร้อยละ 1.2

1.2 มีเค้าหรือความสัมพันธ์ทางด้านความหมายกับแซ่เดิม เป็นลักษณะการนำความหมายของแซ่เดิมไปรวมกับศัพท์ใหม่ คิดเป็นร้อยละ 9.3 จำแนกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ (1) การนำความหมายของแซ่เดิมโดยใช้ศัพท์ไทยที่เรียบง่ายมารวมกับศัพท์อื่นๆ ที่มีความหมายเป็นมงคล คิดเป็นร้อยละ 2.3, (2) การนำความหมายของแซ่เดิมแต่ใช้ศัพท์ใหม่ที่ฟังดูไพเราะและหรูหรามารวมกับศัพท์อื่นๆ ที่มีความหมายเป็นมงคล คิดเป็นร้อยละ 4.7, (3) การนำศัพท์ที่มีความหมายอยู่ในกลุ่มเดียวกับความหมายของแซ่เดิมมารวมกับศัพท์อื่นๆ ที่มีความหมายเป็นมงคล คิดเป็นร้อยละ 2.3

1.3 มีเค้าหรือความสัมพันธ์ทางด้านเสียงและความหมายกับแซ่เดิม เป็นลักษณะการตั้งนามสกุลใหม่โดยมีหน่วยศัพท์คำหนึ่งทีคงไว้ทั้งความหมายและเสียงของแซ่ไว้ หรือคำหนึ่งคงไว้ด้านเสียง คำหนึ่งคงไว้ด้านความหมาย แต่ยังคงอยู่ในนามสกุลเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 4.6 จำแนกเป็น 2 รูปแบบ (1) มีเค้าทางด้านเสียงและความหมายของแซ่เดิม โดยมีความ

หมายถึงแซ่โดยตรง คิดเป็นร้อยละ 2.3, (2) คำทางด้านเสียงและความหมายของแซ่เดิม โดยมีความหมายถึงแซ่โดยอ้อม คิดเป็นร้อยละ 2.3

2. การตั้งนามสกุลแบบไม่คงเค้าเดิมของแซ่ไว้ เป็นการตั้งนามสกุลโดยไม่ได้คำนึงถึงเสียง และความหมายของแซ่ มีจำนวนนามสกุลแบบไม่คงเค้าเดิมของแซ่ไว้ทั้งสิ้น 74 นามสกุล คิดเป็นร้อยละ 46.3 ซึ่งพบได้น้อยกว่าการตั้งนามสกุลแบบคงเค้าเดิมของแซ่ไว้ แต่ค่าความถี่ในการพบนามสกุลมีจำนวนไม่แตกต่างกันมากนัก การตั้งนามสกุลโดยวิธีนี้สามารถจำแนกออกได้ 2 ลักษณะคือ 1) การตั้งโดยไม่คำนึงถึงเสียงและความหมายของแซ่ว่าจะเป็นเช่นไร และ 2) ตั้งนามสกุลขึ้นใหม่เลย เพราะแซ่เดิมสืบความหมายไม่ได้ ซึ่งรายละเอียดของลักษณะการตั้งนามสกุลไม่ได้มีความซับซ้อนเหมือนการตั้งนามสกุลแบบคงเค้าเดิมของแซ่ไว้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การรวบรวมข้อมูลเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับคนรุ่นหลังหรือผู้ที่สนใจอาจจะมิใช่เพียงการรวบรวมเนื้อหาด้านแหล่งที่มา วิธีการ ของการเดินทางเข้ามาพักพิงของชาวจีนโพ้นทะเลในอดีต แต่หากสามารถศึกษารวบรวมเนื้อหาด้าน ระบบความคิด มโนทัศน์ และค่านิยมของผู้คนเหล่านั้นมาประกอบจะสามารถส่งเสริมความเข้าใจของผู้คนในยุคปัจจุบันต่อความเป็นมาและความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ขอนแก่น ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีโครงการที่ให้การสนับสนุนในการศึกษาและวิจัยเพื่อต่อยอดองค์ความรู้ที่มีนักวิจัยหลายท่านได้ศึกษาไว้ก่อนหน้านี้

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากข้อจำกัดด้านการศึกษา ทำให้การศึกษาในครั้งนี้เป็นเพียงการศึกษาเอกสารที่เก็บข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์จากพื้นที่ที่กำหนดโดยไม่ได้มีการเก็บข้อมูลเชิงลึกด้วยการสัมภาษณ์ ในการศึกษาครั้งต่อไปควรเพิ่มกระบวนการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเรื่องของเหตุผลและที่มาของนามสกุลที่ตั้ง ในด้านพื้นที่การศึกษา พื้นที่อำเภออื่นๆในจังหวัดขอนแก่นก็มีชุมชนชาวจีนที่มามีรากฐานในพื้นที่และมีการตั้งนามสกุลเป็นภาษาไทยเช่นกัน ผู้แต่งจึงเห็นว่าการศึกษาในพื้นที่อื่นๆ รอบข้างจึงมีความน่าสนใจที่ควรค่าแก่การศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กุสุมา จอมพุทธา. (2525). *นามสกุลชาวโคราช*. นครราชสีมา: แผนกเอกสารการพิมพ์วิทยาลัยครูนครราชสีมา.
- เมฆม สอดส่องฤช. (2555). การสำรวจและการศึกษาวิเคราะห์ชื่อร้านค้าภาษาจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารศิลปศาสตร์*, 8(2), 64-70.
- เมตตา วิวัฒนากุล. (2548). *การสื่อสารต่างวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วนิดา เจริญสุข. (2532). *นามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีน: การวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์*. (อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- สุวิทย์ ธีรศาศวัต. (2551). *ประวัติศาสตร์จีนอีสาน*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2532). *คำจำกัดความศัพท์ในภาษาศาสตร์สังคม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Lemoine, J. (1991). *From Lawa to Mon, from Saa'to Thai: Historical and Anthropological Aspects of Southeast Asian Social Spaces*. (Occasional Paper of the Department of Anthropology, Nanzan University).

